הנהלת חשבונות

אדוני שר־החינוך!

אני משער שהיית כל־כך טרוד בזמן האחרון כממלא מקומם של ראש־הממשלה, שר־החוץ, ושר־האוצר, עד שלא נתפנית להעיף עין ב־78 שאלות הסקר, שעליהן נדרשו תלמידי כיתות ח' לענות בשבוע שעבר, כדי לקבוע מי מהם ראוי להמשיך את לימודיו העיוניים בבתי־הספר התיכוניים.

אינני יודע מי הוא המטומטם במשרדך שחיבר את שאלות מיבחן־הסקר, ומי הוא החמור שאישר אותם. אני מתאר לעצמי שקיימת לצורך זה במשרד החינוך איזו ועדה מכובדת של פדאגוגים, שתפקידה הוא לבדוק בין השאר, לא רק אם ה־תשובות הן נכונות, אלא גם אם השאלות הן סבירות.

אני משוכנע שהיית גונז את מיבחן־הסקר ומסיק את מלוא המסקנות לגבי האחראים לו, אילו נזדמן לך לקרוא לפ־חות את השאלה הראשונה שאותה קראו רבבות תלמידים בשעת המיבחן, וש־אותה יכלו לקרוא כל אזרחי המדינה בעיתונות. שים לב, אדוני השר לקטע עליו מבו־ססות שתי השאלות הראשו־נות במיבחן. אני מצטט מילה במילה:

מעולם לא פסק ישוב ה־יהודים בארץ־ישראל. לעתים היה גדול יותר, ולעתים קטן יותר, אבל מעולם לא היתה חשיבותו בגודלו. היהודים הישבים בארץ ראו את עצ־מם תמיד שליחים, עילית המייצגת את כל העם היהודי, ללא יחס למיספרם הכללי של היהודים בארץ. רבים היו בה חכמים ורבנים ויוצרים, שפירסמו חיבורים וספרים. לעומתם הערבים וה־נוצרים, שנשתקעו במקום, לא יצרו ב־ארץ־ישראל שום יצירה חשובה, למרות קדושת הארץ לדתותיהם.

נו, אז אני שואל אותך אדוני השר: הקראת מימיך קביעה „היסטורית" לאו־מנית, מתנשאת, מסולפת, גסת־רוח וגז־ענית אשר כזו?

לולא חבר בשם ראעיף, אשר נפגע עד עומק ליבו מהדברים, והפנה את תשו־מת־לבי אליהם, לא הייתי מאמין שדעות קדומות, נבערות, מוטעות ומטעות כאלה יופצו בין רבבות תלמידים, בגושפנקה רשמית של מישרד־החינוך. תמיד חשדתי שמשהו רקוב במערכת החינוך, אך לא העליתי בדעתי שטימטום של פדאגוגים, המועסקים על־ידך, יכול להגיע לשיאים כאלה.

אדוני השר, מה היא לדעתך התמונה שתיחרת, לאחר שטיפה גסה זו, במוחם של תלמידי כיתות ח'?

היהודים מעולם לא נטשו את ארץ־ישראל. פירושו של דבר, שארץ־ישראל הינה היום, ותמיד היתה, שלנו, וכנראה שלנו בלבד, שכן הערבים והנוצרים „נ ש ת ק ע ו" כאן. (מאין באו העולים החדשים האלה, שנשתקעו כאן? הערבים ודאי הגיעו מפולניה וגרמניה, ואילו ה־נוצרים באו מן הסתם ממארוקו ותימן.)

במשך מאות שנים, כאשר מן הישוב היהודי לא נשתיירו בארץ אלא קומץ של עובדי־אדמה בפקיעין, וכמה מאות שנור־רים שחיו בצפת, טבריה וירושלים על כספי החלוקה, ראו את עצמם איכרים נבערים ותלמידי־ישיבות אלה כ„עילית", המייצגת את כל העם היהודי.

מתי זה קרה? מי הם החכמים והרבנים היהודיים, שלא חדלו ליצור בארץ־ישראל, ומה נותר מחיבוריהם, ספריהם ויצירות־המופת שלהם? האם מחבר „המחקר ה־היסטורי" מתכוון למחלוקת בין ר' אהרן בן־מאיר ובין הרב סעדיה, הגאון של סורא, בעניין עיבור השנה וקביעת המו־עדים בימי שלטונו של החליף הפטמי אל־חאכם (תחילת האלף השני)? או אולי כוונתו לפירוש המיקרא בערבית, שנכתב בידי ר' תנחום הירושלמי במאה ה־13? מתי ראו את עצמם יושביה היהודיים של ארץ־ישראל כ„עילית"? בשעה שבחוץ לארץ, בגולה הדוויה, חיו ופעלו הרמב"ם, יהודה הלוי, אלחריזי, רש"י, עמנואל הרו־מי? או אולי היה זה מאוחר יותר בימיהם של מנדלסון, ד'ישראלי, היינריך היינה ואלברט איינשטיין?

איזה יצירות חשובות תרמו יהודי ארץ־ישראל לאנושות? (חוץ מ„שולחן ערוך", שגרם ודאי להמפכה בתולדות המח־שבה האנושית.) במה בדיוק מתבטאת העליונות שלנו לג־בי הערבים והנוצרים, שנש־תקעו בארץ־ישראל? (ואגב, ממתי ערבים ונוצרים הם בני דתות נפרדות? מחבר הקטע התכוון, אני מניח, למוסלמים ולנוצרים בני הלאום הער־בי.)

אני בטוח שהמוסלמים והנוצרים, חיב־רו בארץ־ישראל לא פחות חיבורים משע־ממים וספרים בלתי־חשובים משששו זאת בני ה„עילית" היהודית כאן. ומה בדבר מוסיקה ושירה ערבית? מה בדבר ארכי־טקטורה בארץ־ישראל? למשל, כיפת־הס־לע ושער דמשק. ומה זה חשוב בכלל מי יצר מה וכמה?

נניח שיהודי ארץ־ישראל חיברו כאן את „מורה נבוכים", את חוקי ניוטון, „הקאפיטאל", „רומיאו ויוליה" ואת „תו־רת היחסות". האם היתה עובדה זו מוכי־חה את עליונותם של היהודים על המוס־למים והנוצרים? האם היתה עובדה זו מוכיחה שארץ־ישראל שייכת ליהודים יו־תר משהיא שייכת לערבים, כפי שהקטע הנזעזי הזה מבקש לרמוז?

ועוד שאלה אחת: נניח אפילו שניתן היה להוכיח מבחינה מדעית את עליונו־תנו על הערבים, האם אינך חושב, אדוני שר־החינוך, שעובדה זו מן הראוי שיעסקו בה אנשי־מדע באוניברסיטאות, ולא תל־מידי כיתות ח', הניגשים לבחינות־הסקר?

השאלות, אגב, עליהם נתבקשו התל־מידים לענות אחרי קריאת הקטע הנ"ל לא היו: „מה לא נכון בקטע הזה?" „האם יש הבדל בין ערבים ונוצרים?" ו„למה, לדעתך, כותב הקטע הזה הוא גזעני שפל?"

השאלות היו הרבה יותר פשוטות: 1. מה פרוש המילה „עילית"? (התשובה הנ־כונה: מיטב העם.) 2. במה נבדלו שאר יושבי־הארץ מהיהודים? (התשובה הנכו־נה: בכך שכמעט לא יצרו יצירות.)

אדוני שר־החינוך־והתרבות, ידידי רא־עיף, וערבים רבים כמוהו, מצפים לשמוע התנצלות כלשהי מפיך. נדמה לי שהת־נצלות כזאת מגיעה להם וגם לנו.

אופוס 102 ברשימת כשל

אין לי מזל. אין לי.

כל השנים האלה ראיתי את עצמי כ־אדם־חשוב־מאד, המוזמן יחד עם שאר האנשים־החשובים־מאד להצגות־בכורה ב־תיאטרון, הקרנות־בכורה של סרטים יש־ראליים, מסיבות־קוקטייל רשמיות, קב־לות־פנים, סעודות חגיגיות, ושאר מקו־מות המיפגש של כל המי־ומי במדינה.

ופתאום, לכל הרו־חות, מתפרסמת בעתו־נות רשימת מקבלי ה־הטבות של „אוטוקרס", ושמי נעדר מהרשימה! אני לא יודע אי־פה לקבור את הבושה שלי. חבר־הכנסת משה ורטמן, המופיע במקום ה־19 ברשימת שובינסקי, חלף על פני לפני ימים אחדים, ולא ענה לי אפילו שלום. אפו היה תלוי בעננים, והוא עשה את עצמו כאילו לא הכיר אותי מימיו.

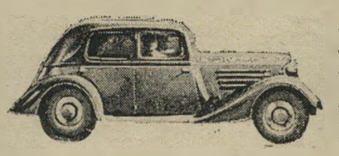

אני יודע שהרבה אנשים מנסים להיד־חף, איכשהו, לרשימה של שובינסקי, וכל ההדחקות הזאת ממש לא נעימה לי. אבל, אחרי הכל, אני לא סתם כל אחד. עד לפני שנתיים הייתי פקיד לא כל־כך זוטר במישרד המסחר והתעשייה. אני מכיר באופן אישי את מאיר עמית, ועם דינשטיין החלפתי כמה מילים ב„קאסבה".

עשיתי הכל כדי להיכלל ברשימה. די־ברתי עם איש יחסי־הציבור של שובינסקי, הפעלתי קשרים ולחצים — הפכתי עול־מות, ושום דבר לא עזר.

„אני מצטער מאד," אמר לי איש יח־סי־הציבור. „הכל תפוס. אין מקום."

אמרתי לו שברצון אשלם שלושת אלפים לירות מעל המחיר הרשמי של מכונית „טריומף" בעל הגה לקוי, ובלבד שיוסיפו אותי לרשימת מקבלי ההטבות, ויכתבו בעיתון שקיבלתי מכונית בהנחה של שלו־שת אלפים לירות. נסיתי אפילו לשחד אותו. הבטחתי לו את כל כרכי „האינ־ציקלופדיה העברית" בשתי לירות ושב־עים וחמש אגורות, וגם זה לא עזר.

„תראה," הוא אמר. „אתה לא יחידי. יש עוד הרבה אנשים שמוכנים להוסיף על המחיר, ובלבד ש־נדליף לעיתון שהם קיבלו הנחה. תבין או־תי: אני לא יכול ל־הכניס את כולם לתוך הרשימה. הייתי רוצה, אבל אלה שכבר נמצ־אים ברשימה מתנגדים בתוקף להארכת הרשי־מה. זה יפגע ביוקרתם. 102 זה המכסימום האבסולוטי. אני מצטער מאד. אני מוכן להוסיף אותך לרשימת האנשים המחכים בתור להיכלל ברשימה של שובינסקי אבל זה הכל. וגם אז אני לא מבטיח שום דבר. אם אחד אנשים ברשימה שנתפרסמה יצא במקרה זכאי, או יצליח איכשהו להוכיח שמשו נכלל בטעות — אני אוסיף לרשי־מה שם חדש במקומו. אבל, כמובן, לפי התור ולפי... אתה מבין? אנציקלופדיה יש לי כבר, אבל אם היית יכול לסדר איזו מילגה לבן שלי שנכשל בבחינות־הגמר, יכול להיות שאפשר היה לסדר משהו."

אני מכיר אישית את אלעד פלד, מנכ"ל משרד־החינוך, אבל הוא איש קשה מאד. בעניינים כאלה הוא לא יודע חוכמות. ממש כורדי. יקה מיוקק, שאפילו גזוז לא מוכן לשתות על חשבון מישהו אחר. אבל מי יודע? אולי הוא זקוק ל„אנציקלופדיה העברית"? בשביל מה אני צריך שני סטים? את הסט השני קיבלתי מפקיד במישרד־האוצר, כשסידרתי לבתו עבודה כפקידה בשגרירות הישראלית בפריס.

בעיות מס הכנסה

יש לי בעיות עם פקיד־השומה שלי. חו־דש וחצי אחרי שהגשתי את הצהרת־ההון שלי לשנת 70/71, הוא הזמין אותי לשיי־חה במשרדו, וניגש ישר לעניין.

„אני רואה שקנית פנטאהוז בכיכר המ־דינה," הוא אמר, „ואתה טוען ששילמת 150,000 ל"י. אני יודע ששילמת יותר."

„מה פתאום?" קראתי נפגע. „זה המ־חיר של דירת־פאר בכיכר המדינה. אפילו משה דיין אמר את זה בנאום המפורסם שלו על שני הדגלים."

„זה מה שמשה דיין היה משלם בשביל פנטאהוז בכיכר המדינה," אמר הפקיד. „והקבלן עוד היה אומר לו תודה רבה. אבל לך עלתה הדירה לפחות רבע מיליון לירות. מאיפה לקחת את הכסף?"

„שוד הבנק הלאומי בראשון־לציון," אמרתי, מבלי להניד עפעף.

„בשוד השתתפו חמישה אנשים," אמר הפקיד, אחרי שעיין בפתק שהיה צמוד בסיכה להצהרת־ההון שלי. „החלק שלך הוא 50,000. איפה לקחת עוד 200,000 לי־רות?"

„הפריצה למלטשת היהלומים בנחלת־יצחק," אמרתי.

„על הפריצה הזאת כבר הצהרת בשנה שעברה," אמר הפקיד.

„אני לא מתכוון למלטשה של בלכמן," אמרתי. „אני מתכוון לשוד המזויין במל־טשה של גורליצ'ניק. לקחנו שם יהלומים בשווי של 380,000 ל"י."

„אבל לא קיבלתם עבורם יותר מ־150,000," אמר הפקיד, כשהוא מעיין ב־פתק נוסף. „הייתם שלושה אנשים. איפה לקחת את שאר הכסף בשביל הפנטאהוז?"

„שוד סניף דיסקונט ברחוב דיזנגוף."

„חסר לך עוד 60 אלף לירות."

„אני אעזור לך," אמר הפקיד, כשהוא קורא מתוך רשימה. „בנק איגוד בחדרה — 90,000 ל"י. חלקך 30. שני טרקטורים מ־מחסני חברת „מיכרות סיני" — 40 אלף. משאית מלאה צמיגים מאבו־זנימה — 25 אלף לירות. עתיקות מחפירות דיר־אל־בלאח — 22 אלף דולאר."

„רגע, רגע!" צעקתי. „יש עוד אנשים שלא משלמים מס על מכירת עתיקות!"

„מי מדבר על מס־הכנסה?" נעלב הפ־קיד. „אני בסך הכל מנסה לרענן את זכרונך, ולהזכיר לך את מקורות הפרנסה שלך. לפי הרשימה שלי נשארו לך 113 אלף לירות אחרי שקנית את הפנטאהוז ברבע מיליון. איפה הכסף?"

„שילמתי לכם 50,000 מקדמות, וקניתי פונטיאק חדש ב־60,000 ל"י. איפה עוד שלושת אלפים לירות?" שאל הפקיד.

„אני יודע?" אמרתי. „אולי נתתי טיפ למישהו. אני יכול לזכור סכומים כאלה?"

„ולמה לא הצהרת על בנק איגוד, על הטרקטורים והצמיגים?" חקר הפקיד.

„תשמע!" קראתי נרגש. „אני לא יכול לזכור כל מיני עבודות צדדיות כאלה. אני לא מכחיש את העובדות. אם זה רשום אצלך, זה ודאי בדוק. מה זה חשוב אם אני מצהיר על ההכנסה שלי, או אתה מצהיר על ההכנסה שלי? מיסים אני משלם כמו כל אזרח הגון? אז די אי־אפשר לחיות בארץ הזאת, בחיי!"

רשמתי לו צ'ק על 70,000 לירות (ש־קיבלתי באותו בוקר מהממונה על הכנסות המדינה, עבור ההלשנה שלי נגד האחים סטאוויצקי, שהעלימו מהאוצר הכנסות של שנים וחצי מיליון לירות), ויצאתי בכעס.

שינוי שם

הרדיפה המטורפת אחר סטאטוס, המת־בטאת, בין השאר, ברכישת מכוניות־פאר, נתנה את אותותיה אפילו בתנועת הקי־בוצים. קיבוץ אחד, השוכן ליד חפציבה בעמק יזרעאל, החליף את שמו ל„בית־אלפא־רומיאו", ואילו קיבוץ ותיק אחר ליד חיפה החליף את שמו בימים אלה ל־„יגואר".

דיין אינו עובר על חוק משום שהחוק אינו קיים לגביו

דן בן אמוץ
מנהל חשבונות